

۲) روش سؤال خارجی

تعریف: در این روش ابتدا مخاطب را با یک سؤال رو به رو می کنیم و پس از آن به وسیله یک یا چند آیه به

ارائه پاسخ می پردازیم .

قبل از اینکه سؤال خارجی را مطرح کنیم یک مقدمه چینی کرده و زمینه را آماده می کنیم برای بیان یک سؤال ، بعد از این که سؤال را مطرح کردیم به وسیله یک یا چند آیه جواب سؤال را به مخاطب عرضه می کنیم.

* یکی از تفاوت‌های سؤال داخلی با خارجی در این است که در روش سؤال داخلی می توان روش ترتیبی آیات را بیان کرد ولی در روش سؤال خارجی به صورت تفسیر موضوعی می توان جلو رفت یعنی بحث روی یک موضوع خاص می چرخد ، مانند: معاد ، صبر ، گناه ،.....

* یک تفاوت دیگر آن است که در روش سؤال خارجی جواب می تواند یک آیه و یا چند آیه باشد که در تعریف هم آمده است .

اصول روش سؤال خارجی :

(۱) مقدمه (زمینه سازی برای طرح سؤال)

(۲) طرح سؤال

(۳) ارائه پاسخ از قرآن به وسیلهٔ یک یا چند آیه

(۴) توضیح و تفسیر آیات

* اصل بحث در روش سؤال خارجی بند ۲ و ۳ می باشد .

ویژگیهای روش سؤال خارجی :

۱) تناسب بیشتر با نیازها (طبق نیاز مخاطبین موضوع را مطرح کنید به روش سؤال خارجی، بعضی مشکل عقیدتی

دارند ، بعضی از حجاب سؤال دارند ، بعضی از اجتماعات کودکان هستند ، گاهی اوقات والدین هستند .

(۲) امکان پاسخگویی با یک آیه یا چند آیه

(۳) نا محدود بودن سؤالها

۴) به روز بودن و جذابیت سؤالها .

فیلم و سریالی جذاب است که بتواند در ۳ دقیقه اول بیننده را به خود جذب کند ، در بحث سخنرانی و تفسیر نیز

به همان شکل است . اگر ابتدای جلسه و منبر را روی سؤالی ببرید که مخاطب آن را دنبال می کند و در جستجوی پاسخ آن بوده ، تا آخر مخاطب با شما خواهد آمد و از بحثتان خسته نمی شود .

نمونه سؤال خارجی که با یک آیه پاسخ داده می شود :

مقدمه : یکی از نگرانیهای بشر اضطراب و استرس درونی است و همه انسانها بدون استثناء به دنبال آرامش

هستند، خیلی از انسانها آرامش را در مقام می دانند لذا خود را به زحمت انداخته و به هردری می زنند ، تبلیغات می

کنند و وقتی به مقامی می رسند هنوز به آرامش نرسیده اند . بعضی آرامش را در پول می دانند ، به دنبال آن می روند

به خواسته خود می رسند ولی نه تنها اضطرابشان بر طرف نمی شود چه بسا به آن هم افزوده می شود ... این آرامش

کجاست ؟ مسئله مهمی است ، تمام بشر را در گیر خود کرده است . هر کس به هر نحوی به انحراف کشیده می شود .

آیا خدا در آیات قرآن راهی برای آرامش قرار داده است ؟

بله ، " **أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ** " : " آگاه باشید همه دلها فقط و فقط به سبب ذکر خدا آرامش می

یابد .

(برای درک بهتر آیه کمی از لطافت‌های آیه بیان می کنیم .)

۱) جایگاه " **أَلَا** " : خداوند زمانی از " **أَلَا** " استفاده می کند که بخواهد مطلب مهمی را بیان کند ، این جا هم خداوند

می خواهد چیزی را مطرح کند که گم شده همه عالم است .

" **أَلَا** " : یعنی به هوش ، به گوش . توجه توجه ، حواسا جمع حواسا جمع .

(توجه توجه ، ای کسانی که به دنبال آرامش می گردید و هر کدامتان آن را در چیزی می دانید من خدا می

خواهم راه آرامش را برای شما بگویم.)

به استعمالات " أَلَا " در قرآن توجه کنید :

" أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمَفْلُحُونَ " ، (حواسها جمع حواسها جمع ، ای کسانی که به دنبال رستگاری هستید ،

فقط و فقط حزب خداوند است که رستگار می شود .)

" أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ " ، توجه توجه اگر کسی حزب شیطان شود بیچاره می شود .

(۲) " بَاء " در " بذكر الله " : این " بَاء " سببیت است . خداوند و آرامش علت و معلول یکدیگرند . اگر خداوند

در زندگیتان بیاید ، آرامش هم می آید ولو اینکه کوهی از مشکلات داشته باشید . واگر خداوند در زندگیتان نباشد

هیچ آرامشی به دست نخواهید آورید حتی اگر هزار هزار نعمت داشته باشید . پس سبب آرامش فقط و فقط یاد

خداست .

۳) چرا " بذكر الله " مقدم شده ؟ تقديم ما حقه التأخير يُفيدُ الحصر.

قاعده اولیه در جمله فعلیه : فعل + فاعل + مفعول + متعلقات .

" أَلَا بَذَكَرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ " در این آیه " بذكرِ الله " که جار و مجرور است بر فعل " تطمئن " .

مقدم شده است و حصر را می رساند ، لذا در ترجمه می گوئیم : فقط و فقط آرامش در سایه ذکر خداوند است .

" أَلَا " : حرف ، " بذكرالله " : جار و مجرور متعلق به فعل (تطمئن) ، " القلوب " : فاعل .

(۱) مراد از ذکر الهی چیست ؟

امام علی علیه السلام: " مَنْ تَصَدَّقَ بِالْإِثْمِ فَقَدْ عَنَ ذَكَرِ اللّٰهِ "

" کسی که گناهی را مرتکب شود در حقیقت اعراض از یاد خداوند کرده است . "

ذکر الهی : انجام واجبات (مثل نماز) ، ترک محرمات ، ذکرهای مستحبی .

(۲) " تطمئن " : فعل مضارع دلالت بر استمرار می کند ، تا زمانیکه به یاد خداوند باشد ، مدام آرامش پیدا می کند .

(۳) " القلوب " : نفرمود " قلوب المؤمنین " ؟

در تمام عالم هرچه دل وجود دارد ، با یاد خداوند آرامش می یابند . یک دل هم وجود ندارد که در سایه مقام ،

آرامش پیدا کند یا در سایه پول و

چند نمونه سؤال خارجی که می توان با یک مقدمه شروع کرد و با یک یا چند آیه پاسخ داد .

خداوند چه کسانی را هدایت می کند ؟

خداوند چه کسانی را هدایت نمی کند ؟

خداوند چه کسانی را دوست ندارد ؟ و چه کسانی را دوست دارد ؟

وظایف پدر و مادر در مقابل فرزندان چیست ؟

وظایف فرزندان در مقابل پدر و مادر چیست ؟

نمونه سؤال خارجی که با یک یا چند آیه پاسخ داده می شود :

مقدمه : در بعضی از آیات داریم که خداوند فرموده است : " **يَهْدِي هُنَّ يَشَاء** " هر کسی را که بخواهد

هدایت می کند . و در بعضی آیات داریم که فرموده است : " **يُضِلُّ هُنَّ يَشَاء** " هر کسی را بخواهد گمراه می کند .

آیا این " **هَنَّ يَشَاء** " کسانی هستند که با اجبار خداوند هدایت و یا گمراه میشوند ، یا خداوند مشخص کرده است

که چه کسانی را هدایت و چه کسانی را هدایت نمی کند ؟

مقدمه را می توان به صورت دیگری هم بیان کرد .

در جامعه افرادی را داریم که به راههای خلاف کشیده شده اند، آیا خداوند اینها را گمراه کرده یا خودشان زمینه

گمراهی خودشان را فراهم کرده اند؟

و داریم افرادی که مراتب عالی انسانی را طی کرده اند و هدایت شده اند، اهل مسجد، اهل عبادت، ... هستند.

آیا خداوند اینها را هدایت می کند؟

کسانی که خدا هدایت می کند:

۱) کسانی که ایمان قلبی داشته باشند. (**هَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ**)^۱

۲) توبه و انابه (**يَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ**)^۲

^۱ - تِغَابِن / ۱۱.

^۲ - رَعْد / ۲۷.

در جامعه افرادی را داریم که به راههای خلاف کشیده شده اند، آیا خداوند اینها را گمراه کرده یا خودشان زمینه

گمراهی خودشان را فراهم کرده اند؟

و داریم افرادی که مراتب عالی انسانی را طی کرده اند و هدایت شده اند، اهل مسجد، اهل عبادت، ... هستند.

آیا خداوند اینها را هدایت می کند؟

کسانی که خدا هدایت می کند:

(۱) کسانی که ایمان قلبی داشته باشند. (**هَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ**)^۱

(۲) توبه و انابه (**يَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنَابَ**)^۲

^۱ - تغابن / ۱۱.

^۲ - رعد / ۲۷.

۳) اطاعت از خدا (إِن تَطِيعُوهُ تَهْتَدُوا) ^۱ اِنْ شرطیه، اگر اطاعت باشد پشت سرش جواب شرط که هدایت

شدن می باشد ، می آید .

۳) تلاش و کوشش (وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا) ^۲

از تو حرکت از ما برکت ، خداوند در این آیه با چند تأکید ، مشخص می کند که " يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ " نیاز

به شرایط دارد و با فراهم آمدن آن شرایط از طرف انسان این هدایت صورت می گیرد به صورت قطعی .

خداوند چه کسانی را هدایت نمی کند ؟

^۱ - نور / ۵۴ .

^۲ - عنكبوت / ۶۹ .

(١) كافر (و اللّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ)^١

(٢) ظالم (واللّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّالِمِينَ)^٢

(٣) فاسق (و مَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ)^٣

(٤) اسراف كاران و دروغگویان (اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذّٰبٌ)^٤

*نمونه :

^١ - بقره / ٢٦٤.

^٢ - بقره / ٢٥٨.

^٣ - بقره / ٢٦.

^٤ - غافر / ٢٨.

یکی از صفات خداوند که قرآن به آن اشاره کرده است " قیوم " است .

" اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ " ^۱

" الله آن کسی است که هیچ الهی غیر از او نیست ، او زنده و پابرجاست... "

سنه : خواب سبک ، نوم ، خواب سنگین ، " لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ " تفسیر " قیوم " است . این که خداوند پا

برجاست ، یعنی نه خواب سبک و نه خواب سنگین خداوند را نمی گیرد . این معنای قیومیت در عالم تکوین است .

اما در عالم تشریح خداوند دستور به اقامه چند چیز داده است:

(۱) دستور به اقامه دین : **" أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ " ^۲**

^۱ - بقره / ۲۵۵ .

^۲ - شوری / ۱۳ .

" دین را اقامه کنید و در آن متفرق نشوید . "

(۲) دستور به اقامه نماز : " اقيموا الصلاة " : " بپا دارید نماز را .

(۳) دستور به اقامه کتاب خدا : " ولو أنهم أقاموا التورات و الإنجيل و ما أنزل اليهم " ^۱

" اگر انسانهای روی زمین اقامه می کردند تورات و انجیل و آنچه نازل شده به سویشان از طرف

پروردگارشان حتماً می خردند ، هم از بالا و هم از زیر پایشان ... "

این آیه بیان می کند که اگر کسی قرآن را اقامه کرد ، امکان ندارد چنین شخصی فقیر شود . در روایات داریم نه

فقط اقامه بلکه تنها قرائت آن باعث حضور ملائک در آن محیط و خانه می شود و بالعکس آن ، یعنی اگر در خانه ای

قرآن خوانده نشود ، شیاطین وارد می شوند .

چگونه شیطان از خانه های مآخارج شود؟ خواندن قرآن در خانه مانع ورود شیطان می شود.

قرائت قرآن آثار معنوی دارد. صد در صد مانع افتادن فرزندان به راههای فساد می شود و رنگ و بوی معنویت را

افزایش میدهد .

قرآن نیاز به اقامه دارد ، اقامه نیاز به روش دارد و این روش است که باعث می شود بتوانیم قرآن را اقامه کنیم .

(یکی از پایه های اقامه قرآن روی آوردن به روشهاست .)

سؤال خارجی از آیه ۵۴ / نور.

(۱) وظیفه پیامبر چیست؟ **إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ** (می توان مقدمه چینی کرد که وظیفه پیامبر چیست؟)

(۲) راه هدایت چیست؟ علت هدایت چیست ؟ اطاعت از خداوند.

(۳) آیا اطاعت از خداوند از اطاعت از رسول جداست؟ اطاعت هر کدام به تنهایی کفایت نمی کند .